

---

# Ili jesmo ili nismo demokratija: Srbija kao oksimoron

Datum

okt. '12.

13.

Bez obzira na ishod demokratskog preobražaja Srbije, u nastavku evropskih integracija ona bi trebalo da ispuni uslove koji se tiču (1) normalizacije odnosa sa Prištinom, (2) suzbijanja sistemske korupcije i (3) reforme pravosuđa ističe istraživač BCBP Saša Đorđević u autorskom tekstu za Peščanik.



Evropska unija i Srbija (©Svetlana Cosic)

Srbija je za Evropsku uniju demokratska država u kojoj nije završen proces demokratizacije. To je jasno istaknuto u poslednjem izveštaju Evropske komisije, mada je u skoro svim politikama koje EU prati načinjen barem mali napredak. Ovo je dvosmislena činjenica, jer je u srpskom političkom diskursu došlo do promene rečnika. Zbog toga je nemoguće dokučiti da li se demokratizacija smatra završenom, ili je samo zamenjena terminima evropskog rečnika - modernizacija i integracija. Bez obzira na ishod demokratskog preobražaja

---

Srbije, u nastavku evropskih integracija ona bi trebalo da ispuni uslove koji se tiču (1) normalizacije odnosa sa Prištinom, (2) suzbijanja sistemske korupcije i (3) reforme pravosuđa. Svaka grupa uslova ima svoj bezbednosni kutak.

### **„Gde god da krenem tebi se vraćam ponovo“**

Još je u avgustu ove godine bio poznat stav Evropske komisije o neophodnosti sprovođenja sporazuma integrisanog upravljanja administrativnom linijom sa Kosovom, koji je potpisan još u decembru 2011. Uslovi za njegovo sprovođenje su se stekli na sastanku u Briselu 22. februara 2012, kada je potpisan tehnički protokol Beograda i Prištine. Međutim, sprovođenje tog protokola još uvek nije započelo. Zato i ne iznenađuje ponavljanje istog uslova u najnovijem izveštaju o napretku. Ostao je i problem kontrole punktova na administrativnoj liniji sa Kosovom.

Glavni razlog zbog čega EU ponavlja značaj sprovođenja koncepta integrisanog upravljanja granicom (IBM) i njene kontrole je sprečavanje „uvoza“ i „tranzita“ bezbednosnih pretnji sa Balkana u EU. Izgleda da heroin nije jedini opijat u čiju trgovinu su uključene balkanske kriminalne grupe. Postoje jasni dokazi da kroz balkanske države poslednjih godina „putuje“ i kokain. Pripadnici balkanskih organizovanih grupa koji su aktivni u Latinskoj Americi, pokušavaju da preuzmu trgovinu kokainom i njegovu distribuciju u Evropi, tako što nabavljaju ovaj opijat od nigerijskih kriminalnih grupa koje su aktivne u Brazilu. Dodatni razlog je taj što su teritorije Albanije, Makedonije i Kosova značajne lokacije za skladištenje i pakovanje opijata.

Zbog toga je i potrebna policijska saradnja sa organima za sprovođenje zakona na Kosovu, naročito zbog činjenice da su albanske organizovane kriminalne grupe jedne od „jačih“ u regionu. Jasno je da u ovom trenutku zbog političke situacije nije moguće realizovati razmenu informacija sa kosovskom policijom, ali EU to zahteva preko svoje najveće misije - EULEX-a. Ovde treba ukazati da trenutno stanje ide u prilog Srbiji, jer je razmena informacija između srpske policije i EULEX-a bolja u odnosu na onu između EULEX-a i kosovske policije.

### **„Otvori oči, tu pred tobom je“**

Ministar unutrašnjih poslova je pre godinu dana izjavio da ne postoji sistemska korupcija u policiji.<sup>[1]</sup> Na osnovu kojih pokazatelja je izneta takva tvrdnja, ne zna se, jer za nju ne postoje jasni dokazi.<sup>[2]</sup> U EU su ubeđeni da u Srbiji postoji sistemska korupcija i da je do septembra 2012. načinjen „veoma mali napredak“ u borbi sa njom. Do sada nije sistematski istraživano da li su i u kojoj meri vojska, policija i službe bezbednosti zahvaćene korupcijom. Zbog toga je moguće samo nagađati o tome iz kojih sve izvora potiče eventualna korupcija te kako se ona ispoljava i ko su joj nosioci. I procena materijalnih i bezbednosnih posledica korupcije je skoro nemoguća.

Ipak, prema istraživanju Beogradskog centra za bezbednosnu politiku o korupciji u sektoru bezbednosti, moguće je utvrditi zabrinjavajuće činjenice. Dosadašnja praksa Ministarstva odbrane je da javne nabavke u apsolutnoj većini slučajeva (99,76%) sprovodi po postupku male vrednosti, a da pri tome ne postoji jedinstvena organizaciona jedinica koja prati realizaciju ugovora o javnim nabavkama. Realizacija većih nabavki za MUP vrši se na osnovu slobodne procene, a ne analize zasnovane na stvarnim potrebama ministarstva. Do sada nisu realizovani nadzor i kontrola sprovođenja poverljivih nabavki u MUP-u, koje zauzimaju 55,51% od ukupnih

---

nabavki ovog ministarstva. Bezbednosno-informativna agencija svoje potreštine (čak i nameštaj) nabavlja kroz realizaciju poverljivih nabavki (u 95% slučajeva) i kada za to ne postoje opravdani razlozi, kako nalaže Zakon o javnim nabavkama.

Sve to ne dokazuje korupciju u sektoru bezbednosti, ali ukazuje na to da nisu sprovedeni odgovarajući kontrola i nadzor. Potrebno je još napomenuti da skoro ništa nije urađeno na zaštiti uzbunjivača u Srbiji. Za sada postoji samo skroman Pravilnik o zaštiti lica koje prijavi sumnju na korupciju od sedam članova, koji je usvojen radi operacionalizacije Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije.

### **„Ne mogu da dokažem, suviše dugo je“**

Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala besmislena je bez pokretanja sudskog postupka i izricanja presude. Nije dovoljno samo „uhapsiti“. Postoje jasni pokazatelji da ne postoji dobra horizontalna saradnja između policije, tužilaštva i sudstva. Očigledno je da je u formiranju specijalnog istražnog tima za slučaj slovenačke firme „Nuba invest“ tužilaštvo bilo uključeno kasnije, pa je započelo, kako to obično biva u Srbiji, „prepucavanje“ putem medija. Napokon, uticaj politike je svakako vidljiv, jer su pripadnici specijalnih istražnih timova prvo „pokucali“ na vrata sprskom koordinatoru za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, a ne direktoru policije, što bi trebalo da bude logično, jer je reč o komunikaciji policije i tužilaštva. Pored toga, direktoru policije je istekao mandat pre više od godinu dana. Toliko o primeni zakona u Srbiji.

Inače, saradnja triju ključnih institucija u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala i dalje predstavlja ozbiljan problem, i prethodne tri godine EU stalno upozorava da je potrebno pospešiti koordinaciju policije, tužilaštva i sudstva.

Poseban problem koji bi trebalo da zabrine Ministarstvo pravde je da 6% slučajeva pred Evropskim sudom za ljudska prava dolazi iz Srbije. Najčešći razlog je neefikasnost sudskog procesa koji traje isuviše dugo, i nesprovođenje sudskih presuda. Takva sudska praksa u Srbiji može da ohrabri organizovane kriminalne grupe, jer je neizvesno kada će njihov slučaj doći pred sudiju.

### **„Sistem funkcioniše, melje birokratija, gde je demokratija“**

Proces demokratizacije u Srbiji nije završen. Pod izgovorom sekuritizacije, a na uštrb zaštite ljudskih prava, povećavaju se ovlašćenja službi bezbednosti i policije. Primer za to je bezbroj izmena Zakonika o krivičnom postupku i Krivičnog zakonika. Taman pomislimo da je taj proces završen, kad eto najave novih izmena. Najzad, izvršna vlast u Srbiji je trenutno opterećena time da popuni manjak u budžetu. Cilj je da sistem funkcioniše i da birokratija „melje“. Pri tome se uopšte ne postavlja pitanje razvoja demokratije u Srbiji. Smatra se da je demokratizacija „završena“ i da građane Srbije očekuju modernizacija i integracija u društvo ogrezlo u sistemsku korupciju, uz prosečnu platu od 350 evra. Biti bezbedan u takvom društvu je nemoguća misija.

Peščanik.net, 13.10.2012.

---

1. B92, „Ima samo sitne korupcije u policiji“, 23. novembar

---

2011.

[http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2011&mm=11&dd=23&nav\\_category=12&nav\\_id=560063](http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2011&mm=11&dd=23&nav_category=12&nav_id=560063)

2. Na pitanje BCBP na osnovu kojih pokazatelja je ministar unutrašnjih poslova izjavio da ne postoji sistemska korupcija u policiji, nije dobijen odgovor.